Dolmány - Esterházy Pál vőlegényi dolmánya (?)

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	52.2804.1
Készítés ideje:	1680 KÖRÜL
Készítés helye:	Itália; Magyarország
Anyag:	atlaszselyem
Technika:	ezüstfonalból készült paszomány; zománcos kapcsok
Méretek:	hosszúság: 98 cm

A dolmány a magyar férfiviselet alsókabátja, amelyet közvetlenül az ingre fölvéve önállóan, a mente nélkül is hordhattak. Az Esterházy-kincstár gazdagon díszített dolmányai közül is kitűnik barokk pompájával az itáliai vörös atlaszselyemből 1680 körül Magyarországon készült öltözet, amelyet plasztikus paszománymunka, arany és ezüst levél- és virágdekoráció borít. Elejét fél szívet tartó fehér kezekből, a szíven és a kézen ülő aranyszárnyú fehér galambokból kialakított kapocspárok díszítik. Az öltözet záródásakor a kezek egymás felé fordulnak, a fél szívek eggyé válnak, s az ezekhez hasonlóan ismétlődő, ugyancsak említett motívum a csókolódzó galambpár képzetét kelti. Ujjának hasítékát hasonló ornamensekből komponált, egyszerűbb változatú kapcsok zárják.

A dolmány vörös selyme és a kapcsok jelképrendszere egyértelműen esküvőre utal. Ennek alapján, valamint a fraknói Esterházy-kincstár 1858–59-ben felvett inventáriumának bejegyzése nyomán – *Nr. 450.: Ein Kirschrother Braut Rock des Grafen Nicolas Esterházy, wailand Palatinus von Ungarn* [Magyarország nádorának, gróf Esterházy Miklós nádornak cseresznyepiros vőlegényi dolmánya] – alakult ki az a hosszan élő hagyomány, amely a dolmányt Esterházy Miklós (1583–1645) nádor esküvői öltözékének tartotta. Esterházy Miklós először 1612-ben Dersffy Orsolyát, majd 1624-ben Nyáry Krisztinát vezette oltár elé. Ennek a korai datálásnak azonban ellentmondanak a dolmány aranyfonalas borításának a 17. század második feléből származó analógiái, a kincstár további négy dolmányának azonos mérete és a 17. századi szabásmintakönyv ábráival megegyező szabásmódja is. Ezek alapján valószínűsíthetjük, hogy ezt a pazar módon megmunkált ruhadarabot Esterházy Pál nádor viselte 1682-ben, második házasságkötése alkalmából, mikor Thököly Évát vette nőül.

A dolmányt elsőként a fraknói Esterházy-kincstár 1685. évi inventáriuma említi: *Az Csipkés, s, más féle Bársony dolmányok száma. - Nr 2. Edgy Veöreöss Karmasin atlacz, kin igen szép Szkókiummal varrott virágok vannak, kin 8 pár zománczos aranyos kapcsok vannak.*

Irodalom

- Szerk.: Szilágyi András: Metallic Thread Lace Ornaments on the Textiles of the Esterházy Treasury. *Ars Decorativa 28*, 2012. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012. - 55-74:58. (Erdei Lilla)
- Szerk.: Dózsa Katalin: *A magyar divat 1116 éve*. Absolut Media, Budapest, 2012. - p. 30.
- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 65. (Erdei Lilla)
- Szerk.: Pásztor Emese: *Az Esterházy-kincstár textíliái az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 8. (Tompos Lilla)
- Szerk.: Szilágyi András: *Esterházy-kincsek. Öt évszázad műalkotásai a hercegi gyűjteményből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 58. (Tompos Lilla)
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 5.14. (Tompos Lilla)
- Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI-XVII. században. I. (Reprint)*. Helikon Kiadó, Budapest, 1986. - 123. kép
- Szerk.: Voit Pál, László Emőke: *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - 51. színes kép
- Höllrigl József: *Magyar viselettörténeti kállítás. Leíró lajstrom*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1938. - p. 15. Nr.12.
- *Az 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás. A Történelmi főcsoport hivatalos katalógusa*. Kosmos Műintézet, Budapest, 1896. - Nr. 4262. (?)

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum